VARIANTA 1—4—3—3 ȘI JOCUL MIJLOCAȘILOR ÎN ATAC ȘI ÎN APĂRARE

Prin trecerea de la sistemul clasic la sistemul cu patru fundași, 1—4—2—4, numărul jucătorilor care au o activitate și de atac și de apărare la mijlocul terenului, s-a redus de la patru, cît era în cadrul „careului magic", la doi, iar în ultimul timp a crescut, la majoritatea echipelor, la trei, prin adoptarea variantei 1—4—3—3.

Din bagajul tehnico-tactic al jocului de fotbal, mijlocașul este obligat a avea în arsenalul propriu toate cunoștințele necesare prezenței sale în cele trei faze ale unei acțiuni: **deposedarea** (la intercepție sau directă), **construirea atacurilor** (ce necesită un demaraj și un plasament ideal momentului tactic existent pe teren și folosirea adecvată a tuturor procedeelor tehnice în rezolvarea sarcinilor tactice) și **finalizarea** (la care poate participa direct prin infiltrare în atac și șut la poartă sau, indirect, prin acordarea sprijinului jucătorilor din linia ofensivă în realizarea combinațiilor de un-doi, în scopul finalizării).

În varianta 1—4—3—3, în jocul mijlocașilor se remarcă următoarele așezări:

1 În cazul în care echipa are un coordonator de valoare ce acționează în spatele celor trei vîrfuri ofensive (ca un dispecer ce distribuie pasele ideale pentru finalizare) și în fața celor doi mijlocași mai retrași (care îl caută mereu cu pase pentru a le distribui vîrfurilor atacului). Ponderea sarcinilor defensive ale acestui coordonator sînt minime, sarcina lui principală fiind demarcarea în scopul primirii paselor adresate de fundași și de cei doi mijlocași ce joacă mai retrași. În acest caz, așezarea devine 1—4—2—1—3 și avem ca exemplu clasic echipa Angliei, care are în Bobby Charlton un ideal catalizator al acțiunilor ofensive. În acest caz coordonatorul de joc va juca între mijlocașii și fundașii adverși, zonă în care va acționa nestingherit, deoarece, pentru anihilarea lui se pot face manevre care vor afecta soliditatea, fie a liniei de fund, fie a celei mediane prin marcarea cu strictețe de către un fundaș central mai avansat, sau de un mijlocaș mai retras. Varianta cea mai bună ar fi marcajul în zonă a coordonatorului de cei trei mijlocași. În ultima alternativă, coordonatorul de joc va căuta spații libere pe care le va găsi în zonele laterale, zone din care va putea îndeplini rolul de dispecer pentru cel mult două vîrfuri adverse, pentru care avem în fiecare zonă lateralĕ omul în plus, necesar dublării acțiunilor de deposedare ale fundașilor ce aplică marcajul strict.

2 Deoarece puține echipe au un jucător ce poate îndeplini rolul lui Bobby Charlton, de perfect coordonator, celelalte — în vederea restabilirii echilibrului la mijlocul terenului — pedalează, de obicei, pe o pregătire fizică excepțională, pe mărirea ritmului de joc și pe crearea superiorității numerice de 4+3 în apărare și de 3+2 în atac, cu ajutorul măririi dinamicii jucătorilor în general și a mijlocașilor în mod special.

Să vedem care ar fi sarcinile mijlocașilor în această nouă dinamică a jocului.

Sarcinile mijlocașului central

I. În fața celor patru fundași, în zona celor centrali, se menține, în faza de apărare, unul din cei trei mijlocași pe care — în mod arbitrar — l-am denumit **mijlocaș central.** Sarcina lui principală este aceea de a marca pe unul dintre înaintașii centrali adverși, care, de obicei, se retrage în scopul primirii pasei. Acțiunea de deposedare a acestuia va fi dublată de fundașul central care, astfel, rămîne liber prin retragerea înaintașului central. Celălalt fundaș central va marca strict pe atacantul central avansat. În acest fel se realizează o superioritate numerică în zona desfășurării atacului advers în fazele de apărare de 3 contra 2 în zona centrală, cu posibilități de dublaj din partea fundașului central rămas liber.

II. În zona de mijloc, acest mijlocaș care acționează mai retras decît ceilalți doi, are posibilitatea de dublare la acțiunile de deposedare a celor pe care — tot în mod arbitrar — i-am denumit mijlocași ofensivi, în cadrul așezării variantei 1—4—1—2—3 atunci cînd echipa se găsește în apărare.

III. Atunci cînd echipa este în atac, acest mijlocaș central are posibilitatea de a fi bază în combinațiile de un-doi pentru mijlocașii ofensivi în acțiunea de depășire a mijlocașilor adverși.

Sarcinile mijlocașilor ofensivi

I. Mijlocașii ofensivi sau laterali au ca sarcină, în fazele de apărare, marcarea strictă sau la intercepție a celor adverși. De asemenea, prin plasamentul lor la mijlocul terenului, ei caută să intercepteze pasele realizate de jucătorii adverși din ultima linie de apărare (fundașii laterali) care caută să mărească numărul jucătorilor în faza de construcție a atacurilor la mijlocul terenului. Sau, prin deplasarea mijlocașului central în zonele de construcție ale atacurilor adverse, pe lateralele terenului, se ajunge la doi mijlocași așezați în scară, număr suficient pentru a mări șansele de deposedare de balon a echipei adverse și a trece formația proprie în atac.

II. Mijlocașii laterali au — în atac — sarcina de a urmări acțiunile de atac ale celor trei vîrfuri, formînd, cu acești fundași, fie cupluri, fie tandemuri de atac, constituind sprijinul în combinațiile pentru depășirea apărării adverse, contribuind la crearea superiorității numerice de 3+2 în atac contra patru fundași adverși așezați în linie. Cei doi mijlocași ofensivi, constituie, în fazele de atac o a doua linie ofensivă. Această superioritate numerică în atac se materializează prin crearea superiorității numerice în zona desfășurării atacului, superioritate numerică realizată cu mult succes la Dinamo București de cuplul Ghergheli-Pîrcălab, iar la U.T.A. de Petescu-Moț. Creînd aceste superiorități numerice de 2 contra 1 în zonele laterale contra fundașului de margine advers, acesta poate fi depășit cu ușurință.

Așezarea în varianta 1—4—1—2—3 este la îndemîna oricărei echipe fără mari individualități, oferind posibilitatea de a se crea superioritate numerică de 4+3 în apărare și de 3+2 în atac, asigurîndu-se o repartizare judicioasă a eforturilor jucătorilor. Exemple elocvente sînt formațiile U.T.A., Universitatea Craiova și Farul care, deși n-au jucători cu „nume", s-au detașat în jocurile de astătoamnă.

Nu este indicat să se insiste pe ideea unui coordonator de joc căruia să i se adreseze majoritatea paselor în vederea redistribuirii lor, deoarece forma acestui coordonator poate varia în funcție de o serie de factori: a echipierilor de care este servit, de valoarea adversarilor, de dispoziția în care se găsesc cele trei vîrfuri în angajarea fizică cu apărarea adversă și, în fine, propria sa dispoziție de joc. Din aceste cauze se pot naște deseori alibiuri pentru cei acuzați că nu au depus tot efortul. În schimb, un valoros coordonator de joc poate fi anihilat de tactica defensivă adversă. Este cazul echipei Angliei care, în partida de la București, nu a jucat la valoarea ei deoarece Bobby Charlton nu a fost în cea mai bună formă a sa, ceea ce s-a răsfrînt asupra echipei și a valorii jocului prestat de campioana lumii.

GHEORGHE CODREANU
antrenor

ÎNTRE A DORI ȘI A PUTEA JUCA OFENSIV

Specialiștii au cuvîntul

Ca punct de plecare în discuția noastră, propunem următoarea teză care ni se pare că rezultă din lucrările teoretice și din declarațiile tuturor tehnicienilor și specialiștilor cu autoritate ale zilelor noastre, după care **prima preocupare tactică în construcția unei echipe eficiente este asigurarea unei apărări solide. Această teză reprezintă cristalizarea unei experiențe cîștigate în condițiile unei aceștite rivalități competiționale în jocuri oficiale interne și internaționale, la care concură un număr crescut de echipe de mare valoare, pregătite să lupte cu maximum de angajament pentru punctele ce se pot cîștiga.** Apariția unor atacanți de mare valoare, folosirea unor tactici de atac variate și eficiente au contribuit, și ele, la cristalizarea acestui principiu de bază al tacticii moderne.

Cei mai mulți antrenori reputați tind să aplice acest principiu încercînd să organizeze apărări eficiente imobilizînd în apărare forțe cît mai puține cu putință. Astfel procedează între alții antrenori ca Ramsey, Baroti, Mitici, Gloria, Busby. Există însă numeroși tehnicieni, și nu dintre cei mai mărunți, care, din dorința de a se putea baza pe o apărare cît mai solidă, nu se dau înapoi de a folosi și un număr mare de jucători chiar și în dauna echilibrului de forțe pe compartimente ale echipei. Printre aceștia citățm antrenori ca H. Herrera, Rappan, Schon, Stein.

Ideea tactică a construcției de echipă pornind de la prioritatea asigurării apărării, pare-se că nu trebuie argumentată mai departe în soccerul european. Rezistența față de această idee mai persistă totuși la mulți tehnicieni din Brazilia, din motive care rezultă din condițiile diferite de cele existente în fotbalul european. Totuși, în Brazilia, s-a pornit o campanie pentru modernizarea concepțiilor tactice, provocate de rezultatele nesatisfăcătoare ale echipelor braziliene în contact cu cele europene. Sîntem convinși că raportul de forțe din fotbalul internațional se va stabiliza mai devreme sau mai tîrziu și echipele braziliene să se alinieze la concepțiile europene.

ORICUM, JOCUL OFENSIV PRIMEAZĂ

Adoptarea de către antrenori cu renume din Europa a ideii priorității apărării nu înseamnă însă nicidecum că aceștia ar fi renunțat la ofensivă. Dimpotrivă, în forme diferite, toți sînt adepții jocului ofensiv. Herrera spune că **„dacă celelalte compartimente nu vor putea ține mingea și nu vor ști să construiască atacuri, pînă la urmă și cea mai solidă apărare va ceda"**, Schon este de părere că **„atacul trebuie să fie preocuparea principală a apărării, începînd din primul moment al recuperării mingii."** La rîndul său, Jock Stein crede că **„în momentul atacului, apărătorii trebuie să susțină ofensiva fără de care aceasta nu va avea consistența necesară".**

Citind aceste păreri autorizate am ajuns la un punct cînd trebuie să punem întrebarea: dacă am folosit un număr mare de jucători (4-5 la Ramsey, 5—6 la Herrera, chiar 7 la alți antrenori) pentru a avea o apărare solidă, mai există posibilitatea de a asigura echipei un joc de atac suficient de susținut?

REZISTENȚA FIZICĂ, MATURITATE TEHNICĂ ȘI TACTICĂ

Răspunsul nu este greu de dat. **Chestiunea de a construi un joc de atac destul de eficace, după ce s-a asigurat o apărare suficient de rezistentă, depinde exclusiv de posibilitățile fizice, tehnice și tactice ale fiecărei echipe.**

Dacă jucătorii au rezistența fizică necesară pendulării permanente între apărare și atac, nu va fi imposibil să se asigure un eșalon defensiv și ofensiv suficient de eficace în fiecare fază a jocului. Dacă fotbaliștii posedă maturitatea tehnică necesară rezolvării rapide a trecerii din apărare în atac, vor putea asigura și ofensivei eficiența necesară. Iar dacă jucătorii vor avea orizontul tactic necesar pentru a interveni oportun atît în fazele de atac cît și în cele de apărare — în funcție de nevoile tactice ale momentului — echipa va putea desfășura un joc care să satisfacă atît cerințele apărării cît și nevoile atacului.

Aceasta înseamnă că **a juca ofensiv în condițiile jocului modern nu mai este o simplă chestiune a concepției antrenorului, nu este o CHESTIUNE DE A VOI SĂ SE JOACE OFENSIV, ci — mai ales — o chestiune de pregătire, o chestiune a capacității jucătorilor de a juca ofensiv.** O echipă pregătită corespunzător fizic, tehnic și tactic va putea juca ofensiv și după ce și-a asigurat o apărare trainică. În caz contrar, nu va putea juca ofensiv decît în dauna eficacității apărării, ceea ce nu poate duce decît la eșecuri, căci atacul nu va putea marca destule goluri pentru a compensa slăbiciunile apărării.

În acest sens, trebuie privite cu multe rezerve asigurările antrenorilor noștri care se declară adepții jocului ofensiv, cînd în aceste declarații nu se insistă mai ales asupra pregătirii ce trebuie asigurată echipei înainte de a putea juca ofensiv în mod rațional.

Dar aceasta este o problemă mai amplă, căci pune în discuție tot sistemul de pregătire a fotbaliștilor noștri, sistem care nu asigură intensitatea necesară pentru a permite organizarea la un nivel satisfăcător atît a apărării cît și a atacului. În aceste condiții, aplicarea unui joc bazat pe ofensivă nu este o poziție realistă căci stabilește un obiectiv pentru realizarea căruia în condiții raționale lipsesc mijloacele necesare.

Pentru a putea juca ofensiv în condițiile rivalității internaționale actuale este nevoie de o pregătire egală cu a echipelor de valoare în soccerul internațional.

A vorbi de ofensivă fără o pregătire de acest fel înseamnă a bate apă în piuă.

Prof. TUDOR VASILE

VITRINA CU CĂRȚI

„FOTBAL—CURS DE SPECIALIZARE" de N. Roșculeț

Literatura de specialitate s-a îmbogățit cu o valoroasă lucrare, apărută — în excelente condiții grafice — în EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ și intitulată „FOTBAL-CURS DE SPECIALIZARE". Autorul este cunoscutul antrenor NICOLAE ROȘCULEȚ, *conferențiar la Institutul de educație fizică și sport. În cele peste 270 de pagini, adresate — în principal — studenților din anii III și IV ai I.E.F.S.-ului, cu specializarea fotbal, autorul urmărește să asigure viitoarelor cadre tehnice* pregătirea *teoretico-metodică* corespunzătoare cerințelor actuale ale participării acestui joc sportiv și absolut necesare unui antrenor. *În acest scop, prof.* N. Roșculeț *aprofundează problemele de bază (obiectul teoriei jocului de fotbal, conținutul real al jocului, caracteristicile fiziologice și psihologice ale acestuia, probleme de teorie a tehnicii și tacticii fotbalului modern, etc.) și — în special, dată fiind importanța deosebită a metodicii pentru activitatea practică a antrenorilor — metodica învățării și perfecționării fotbalului la diferite nivele, ca activitate competițională și categorii de echipe. Problemele de tehnică, tactică și de pregătire fizică sînt tratate mai succint deoarece toate acestea au fost pe larg dezbătute în cursul pentru anul I, apărut în 1963.*

Cursul este foarte util însă și pentru tehnicienii care au calificare de antrenori, pentru instructori și chiar pentru conducătorii de secții de fotbal cu probleme tehnice. Din păcate însă, acest manual nu poate ajunge în mîinile lor: a fost tipărit doar într-un tiraj de... 500 de exemplare !?!? E drept că el a fost editat pentru studenții I.E.F.S.-ului. Dar o asemenea lucrare interesează îndeaproape pe toți specialiștii fotbalului, calificați sau nu, antrenori sau conducători cu sarcini în domeniul instruirii. De aceea sugerăm editurii o reeditare într-o ediție populară, cu un tiraj care să satisfacă numeroase cercetări.

P. GAȚU